

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗОВАНОГО ТА НЕРЕАЛІЗОВАНОГО ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

72 409-415

Переглянути повний текст статті

УДК: 338.439.02:339.564]:330.133(477)

DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2026-3-72>

Проскурніна Надія,

д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної економіки і менеджменту
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
<https://orcid.org/0000-0001-8587-0467>

Плоха Олена,

к.е.н., доцент кафедри інформаційних систем
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
<https://orcid.org/0009-0001-3795-5500>

Знакур Людмила,

старший викладач кафедри інформаційних систем
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
<https://orcid.org/0009-0000-1797-1088>

Класифікація JEL: Q13, Q17, F14, F17, C51

Опубліковано: 04.09.2026

ПУБЛІКАЦІЇ

- 2026 / #3 (100)
- 2026 / #2 (115)
- 2026 / #1 (95)
- 2025 / #4 (89)
- 2025 / #3 (91)
- 2025 / #2 (79)
- 2025 / #1 (70)
- 2024 / #4 (69)
- 2024 / #3 (79)
- 2024 / #2 (70)
- 2024 / #1 (71)

ІНФОРМАЦІЯ

Індексація журналу
Політика архівування та
довготривалого зберігання у
відкритому доступі
Політика ліцензування та
авторське право

71.	<u>Інноваційна архітектура сталого розвитку підприємств у повоєнний період: технологічні, організаційні, соціальні та екологічні пріоритети</u>	404-408	↓
Потопник Богдан Павлович			
72.	<u>Методичні засади оцінювання реалізованого та нереалізованого експортного потенціалу аграрного бізнесу України</u>	409-415	↓
Проскурніна Надія, Плоха Олена, Знанур Людмила			
73.	<u>Економіко-математичне моделювання траєкторій відновлення економічної спроможності підприємств будівельного девелопменту після дестабілізаційних впливів</u>	416-420	↓
Ратніков Дмитро Геннадійович			
74.	<u>Безпековий вимір сучасної регіоналістики: теоретико-методологічні засади формування стійкого регіонального розвитку</u>	421-424	↓
Резеш Йосип			
75.	<u>Фактори та системна модифікація теоретичних підходів до управління корпоративними фінансами</u>	425-429	↓
Рибалко Юлія Сергіївна			
76.	<u>Інтелектуалізація системи адміністрування підприємством: від інформаційної підтримки до предиктивно-прескриптивного управління</u>	430-434	↓
Рижаківа Галина Михайлівна, Фесун Артем Сергійович, Лавриненко Олександр Михайлович			
77.	<u>Інструменти електронної комерції та їх роль в реалізації стартап-проектів</u>	435-438	↓
Руда Тетяна Василівна			
78.	<u>Стратегічні орієнтири регулювання просторово-структурних змін економіки областей карпатського регіону України за нестабільності</u>	439-443	↓
Руцишин Марія Олегівна			
79.	<u>Концептуальна модель маркетингового управління товарним асортиментом у роздрібній торгівлі</u>	444-449	↓
Савицька Наталія Леонідівна, Макєєв Олексій Сергійович			
80.	<u>Удосконалення соціального менеджменту в умовах інфляційної нестабільності</u>	450-454	↓
Садюра Оксана Борисівна			
81.	<u>Трансформація парадигми публічного управління територіями під впливом цифровізації</u>	455-461	↓
Седікова Ірина Олександрівна, Мунтян Ірина Володимирівна, Ніколюк Олена Володимирівна			
82.	<u>Аналітичне забезпечення стратегічного управління розвитком підприємства</u>	462-469	↓
Семків Мар'яна			
83.	<u>Стратегічна діагностика чинників публічного управління розвитком туристичної сфери регіону</u>	470-474	↓
Сліпецький Марко Ігорович			

Проскурніна Надія¹, д.е.н., професор, професор
кафедри міжнародної економіки і менеджменту

Плоха Олена¹, к.е.н., доцент кафедри
інформаційних систем

Знахур Людмила¹, старший викладач кафедри
інформаційних систем

¹Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

Proskurnina Nadiia¹, Doctor of Economic Sciences, Professor,
Department of International Economics and Management,
<https://orcid.org/0000-0001-8587-0467>

Plokha Olena¹, PhD in Economics, Associate Professor of the
Department of Information Systems
<https://orcid.org/0009-0001-3795-5500>

Znakhur Liudmyla¹, Senior Lecturer, Department of Information
Systems, <https://orcid.org/0009-0000-1797-108X>

¹Simon Kuznets
Kharkiv National University of Economics

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗОВАНОГО ТА НЕРЕАЛІЗОВАНОГО ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

METHODOLOGICAL PRINCIPLES FOR ASSESSING THE REALIZED AND UNREALIZED EXPORT POTENTIAL OF UKRAINIAN AGRARIAN BUSINESS

Проскурніна Н., Плоха О., Знахур Л. Методичні засади
оцінювання реалізованого та нереалізованого
експортного потенціалу аграрного бізнесу України.

Український журнал прикладної економіки та техніки.
2026. Том 11. № 3. С. 409 – 415.

Proskurnina N., Plokha O., Znakhur L. Methodological
principles for assessing the realized and unrealized export
potential of Ukrainian agrarian business.

Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology.
2026. Volume 11. № 3. pp. 409 – 415.

Метою дослідження є розвиток методичних засад оцінювання реалізації експортного потенціалу аграрного бізнесу України шляхом розмежування сформованої експортної спроможності, фактичного експорту та нереалізованої частини потенціалу. Запропоновано методичний підхід, заснований на визначенні стійкого фізичного експортного потенціалу (SPEP), коефіцієнта реалізації експортного потенціалу (EPRR), нереалізованого експортного потенціалу (UEP) та використання резервів понад стійкий рівень (ERD). Для ідентифікації джерел зміни експорту застосовано симетричну декомпозицію, що дозволяє розділити загальну зміну фактичного експорту на ефект зміни сформованого потенціалу та ефект зміни ступеня його реалізації. Емпіричну апробацію здійснено на даних USDA Production, Supply and Distribution щодо пшениці, кукурудзи та ячменю України за маркетингові роки 2020/21–2024/25. Параметр страхового резерву калібровано окремо для кожної культури на основі довоєнного співвідношення кінцевих запасів до внутрішнього споживання. Стійкість результатів перевірено шляхом аналізу чутливості щодо параметра резерву. Встановлено, що динаміка фактичного експорту не завжди відображає зміну здатності аграрного сектору реалізовувати сформований експортний потенціал. У 2021/22 маркетинговому році зростання експорту пшениці та кукурудзи відбувалося одночасно зі суттєвим погіршенням рівня реалізації потенціалу, тоді як у 2023/24 зростання експорту переважно забезпечувалося відновленням здатності реалізовувати вже сформовану товарну пропозицію. Декомпозиція показала, що однакова спрямованість зміни фактичного експорту може формуватися під впливом принципово різних економічних процесів. Наукова новизна дослідження полягає в удосконаленні методичного підходу до оцінювання експортного потенціалу через розмежування змін його сформованої величини та ступеня його реалізації. Запропонований підхід може бути використаний для діагностики нереалізованих резервів експорту, оцінювання наслідків зовнішніх шоків і формування заходів державної та корпоративної експортної політики.

Ключові слова: експортний потенціал, аграрний бізнес, аграрний експорт, стійкий фізичний експортний потенціал, реалізація експортного потенціалу, нереалізований потенціал, зернові культури, декомпозиція експорту, Україна.

The purpose of the study is to develop methodological principles for assessing the realization of the export potential of Ukrainian agrarian businesses by distinguishing among formed export capacity, actual exports, and the unrealized part of that potential. A methodological approach is proposed that defines sustainable physical export potential (SPEP), the export potential realization ratio (EPRR), unrealized export potential (UEP), and the use of reserves above the sustainable level (ERD). To identify the sources of export change, a symmetric decomposition was used, which divides the total change in actual exports into the effects of changes in the formed potential and in the degree of its realization. Empirical testing was conducted using USDA Production, Supply, and Distribution data on wheat, corn, and barley in Ukraine for the 2020/21–2024/25 marketing years. The insurance reserve parameter was calibrated separately for each crop based on the pre-war ratio of ending stocks to domestic consumption. The stability of the results was checked by analyzing the sensitivity of the reserve parameter.

It was found that the dynamics of actual exports do not always reflect changes in the agricultural sector's ability to realize its formed export potential. In the 2021/22 marketing year, the growth of wheat and corn exports coincided with a significant deterioration in potential realization, while in 2023/24, export growth was mainly driven by the restoration of the ability to realize the already formed commodity supply. The decomposition showed that the same direction of change in actual exports can arise from fundamentally different economic processes. The scientific novelty of the study lies in improving the methodological approach to assessing export potential by distinguishing between changes in its formed value and changes in the degree of realization. The proposed approach can be used to diagnose unrealized export reserves, assess the consequences of external shocks, and formulate state and corporate export policy measures.

Keywords: export potential, agrarian business, agricultural export, sustainable physical export potential, realization of export potential, unrealized potential, grain crops, export decomposition, Ukraine.

Вступ

Аграрний бізнес зберігає системоутворювальне значення для зовнішньоекономічної стійкості України. У 2024 р. вартість експорту аграрної продукції становила близько 24,5 млрд дол. США — 59 % загального експорту країни; у 2025 р. аграрний експорт становив 22,6 млрд дол. США і забезпечував близько 56 % національного експорту. Водночас змінюється географічна структура поставок: частка Європейського Союзу в аграрному експорті України скоротилася з 52,1 % у 2024 р. до 47,5 % у 2025 р., що свідчить про одночасне поглиблення європейської інтеграції та активізацію диверсифікації ринків збуту [1; 2].

Висока частка аграрної продукції у зовнішній торгівлі, однак, сама по собі не характеризує повноту використання експортних можливостей. Умови повномасштабної війни продемонстрували, що наявність значної товарної пропозиції та конкурентоспроможного виробництва не гарантує відповідного обсягу зовнішніх поставок. Блокування морських портів, перебудова транспортних маршрутів, зміни умов доступу до ринку ЄС, нетарифні обмеження та коливання зовнішнього попиту здатні істотно

This is an Open Access article
distributed under the terms of
the Creative Commons CC-BY 4.0

© Проскурніна Надія, Плоха Олена,
Знахур Людмила, 2026

змінювати співвідношення між сформованою експортною спроможністю та фактично реалізованим експортом. Саме тому оцінювання лише абсолютних або вартісних показників експорту недостатнє для визначення того, чи є зміни зовнішніх поставок наслідком трансформації самого потенціалу, чи зміни здатності його реалізувати.

Сучасні дослідження експортного потенціалу аграрного сектору України розвиваються за кількома взаємопов'язаними напрямками. У роботах Н. Трусової та Р. Степанюка (2024), М. Melnik та співавтори (2024) експортний потенціал розглядають через виробничі, ресурсні, інфраструктурні та логістичні складові, а також через умови глобального регулювання міжнародної торгівлі [3; 4]. М. Вовк і В. Вороблевський (2024), Н. Корженівська, І. Осадчук та Я. Сидорак (2024) акцентують увагу на воєнних ризиках, нестабільності ринків, обмеженнях транспортної інфраструктури та необхідності підтримання експортної стійкості [5; 6]. У роботах 2025 р. методичний дискурс розширюється за рахунок геоекономічних ризиків, екологічних вимог, доданої вартості, продуктивності та інноваційних чинників [7–9].

Окремий блок новітніх досліджень формують роботи, присвячені інституційним умовам доступу української аграрної продукції на ринок ЄС. Зокрема, О. Бутенко, О. Кот та В. Козуб (2025) кількісно оцінюють вплив санітарних і фітосанітарних заходів та технічних бар'єрів на обсяги і структуру аграрного експорту України [10]. Значення цього напрямку посилюється тим, що у 2024 р. Україна забезпечувала 6,7 % аграрного імпорту ЄС на суму близько 13,1 млрд євро, залишаючись одним із найбільших постачальників аграрної продукції на європейський ринок [11]. Отже, реалізація експортного потенціалу дедалі більше залежить не лише від виробничих ресурсів, а й від доступу до ринків, відповідності регуляторним вимогам і спроможності адаптувати логістику до зовнішніх шоків.

Попри розширення переліку факторів і методичних підходів, у науковій літературі зберігається певна неоднозначність щодо співвідношення між експортним потенціалом і фактичним експортом. У більшості робіт оцінюється сформована ресурсно-виробнича спроможність, фактична експортна динаміка або вплив окремих факторів на зовнішню торгівлю. Водночас недостатньо формалізованим залишається питання про те, яка частина сформованого потенціалу реально використовується та якою мірою зміни експорту визначаються зміною доступної товарної пропозиції, а якою — зміною здатності її реалізувати. Такий розрив особливо важливий для аграрного бізнесу України, де значні міжрічні коливання виробництва поєднуються з воєнними, логістичними та інституційними шоками.

Наукова прогалина полягає у недостатній розробленості методичного інструментарію, який би дозволяв у межах єдиної аналітичної конструкції розмежовувати сформований стійкий фізичний експортний потенціал, ступінь його фактичної реалізації та нереалізовану частину, а також відокремлювати вплив зміни потенціалу від впливу зміни рівня його реалізації на динаміку фактичного експорту. Заповнення цієї прогалини дає змогу перейти від статичного оцінювання експортної спроможності до аналізу режимів її використання.

Формулювання цілей статті

Метою дослідження є розвиток методичних засад оцінювання реалізації експортного потенціалу аграрного бізнесу України шляхом визначення стійкого фізичного експортного потенціалу, коефіцієнта його реалізації, нереалізованої частини та декомпозиції зміни фактичного експорту на ефект зміни потенціалу й ефект зміни рівня його реалізації. Емпіричну апробацію підходу здійснено на прикладі пшениці, кукурудзи та ячменю України за 2020/21–2024/25 маркетингові роки.

Матеріали та методи дослідження

Дослідження спрямоване на методичне розмежування двох джерел зміни фактичного аграрного експорту: зміни сформованої фізичної експортної спроможності та зміни ступеня її реалізації на зовнішніх ринках. Емпіричну апробацію здійснено на товарних сегментах аграрного бізнесу України, представлених пшеницею, кукурудзою та ячменем, за 5 завершених маркетингових років 2020/21–2024/25. Основним джерелом кількісних даних є USDA Production, Supply and Distribution (PSD) Online. Для всіх розрахунків використовується один актуальний набір офіційних даних USDA, що забезпечує методологічну сумісність показників початкових запасів, виробництва, імпорту, внутрішнього споживання, експорту та кінцевих запасів (табл. 1).

Таблиця 1. Система показників емпіричного оцінювання

Позначення	Показник	Розрахунок / джерело	Одиниця	Аналітичне призначення
BS	Початкові запаси	офіційні дані USDA PSD	тис. т	Початковий ресурс, перенесений із попереднього МР
P	Виробництво	офіційні дані USDA PSD	тис. т	Поточне формування товарної пропозиції
IM	Імпорт за МР	офіційні дані USDA PSD	тис. т	Додаткова складова внутрішньої пропозиції
TS	Сукупна пропозиція	$BS + P + IM$	тис. т	Сукупний фізичний ресурс товару
DC	Внутрішнє споживання	офіційні дані USDA PSD	тис. т	Внутрішнє використання товару
ES	Кінцеві запаси	офіційні дані USDA PSD	тис. т	Калібрування α та діагностика перехідних запасів; не є прямим від'ємником SPEP
α^*	Калібрований коефіцієнт резерву	$\text{median}(ES/DC), T_0$	частка	Емпірично обґрунтований параметр страхового резерву
SR	Страховий резерв	$\alpha \times DC$	тис. т	Резерв для стійкості балансу
SPEP	Стійкий фізичний експортний потенціал	$\max\{0; TS - DC - SR\}$	тис. т	Стійка фізично доступна експортна спроможність
AE	Фактичний експорт	експорт за МР, офіційні дані USDA PSD	тис. т	Фактична зовнішньоринкова реалізація
EPRR	Коефіцієнт реалізації експортного потенціалу	$AE / SPEP$	коэф.	Ступінь реалізації сформованого потенціалу
UEP	Нереалізований експортний потенціал	$\max\{0; SPEP - AE\}$	тис. т	Абсолютний обсяг недореалізованого потенціалу
UEPR	Частка нереалізованого експортного потенціалу	$\max\{0; 1 - EPRR\}$	частка / %	Відносна частка недореалізації
ERD	Використання резерву понад стійкий рівень	$\max\{0; AE - SPEP\}$	тис. т	Експорт понад розрахований стійкий рівень
PE	Ефект зміни потенціалу	$\dot{E}PRR \times \Delta SPEP$	тис. т	Внесок зміни SPEP у зміну фактичного експорту
RE	Ефект зміни ступеня реалізації	$\dot{S}PEP \times \Delta EPRR$	тис. т	Внесок зміни ступеня реалізації у зміну фактичного експорту

Оцінки USDA FAS/GAIN застосовуються лише для змістовної інтерпретації логістичних, ринкових і виробничих змін та не змішуються з офіційними рядами USDA у базових розрахунках.

Аналіз виконується окремо для кожної культури з урахуванням відмінностей у маркетингових роках. Тому пряме агрегування фізичних обсягів трьох культур не використовується як основний результат; міжтоварне порівняння здійснюється передусім за безрозмірним коефіцієнтом реалізації потенціалу та за напрямом ефектів декомпозиції.

Математична конструкція базується на стандартній логіці балансу «пропозиція–використання»: сукупна пропозиція товару в маркетинговому році формується з початкових запасів, виробництва та імпорту, а її використання охоплює внутрішнє споживання, фактичний експорт і кінцеві запаси. Така балансова структура є вихідною умовою для оцінювання фізичної експортної спроможності.

$$TS_{it} = BS_{it} + P_{it} + IM_{it} \quad (1)$$

$$TS_{it} = DC_{it} + AE_{it} + ES_{it} \quad (2)$$

де TS — сукупна пропозиція; BS — початкові запаси; P — виробництво; IM — імпорт; DC — внутрішнє споживання; AE — фактичний експорт; ES — кінцеві запаси; i — товарна група; t — маркетинговий рік.

Фактичні кінцеві запаси не використовуються як прямий від'ємник під час визначення експортного потенціалу. Якщо з сукупної пропозиції одночасно відняти внутрішнього споживання і фактичні кінцеві запаси, залишок за балансом практично відтворює фактичний експорт, а показник реалізації потенціалу стає бухгалтерською тотожністю. Тому в моделі використовується не фактичний залишок, а окремо оцінений страховий резерв.

Страховий резерв (SR) інтерпретується як частина товарної пропозиції, що має залишатися в системі після внутрішнього використання для підтримання стійкості балансу та переходу до наступного маркетингового року. Базовий коефіцієнт резерву α_i калібрується окремо для кожної культури за довоєнним вікном 2015/16–2020/21 як медіана співвідношення фактичних кінцевих запасів до внутрішнього споживання. Довоєнні дані використовуються лише для калібрування параметра та не розширюють основну аналітичну вибірку за період 2020/21–2024/25.

$$\alpha_i^* = \text{median}(ES_{it} / DC_{it}), \quad t \in T_0 \quad (3)$$

$$SR_{it} = \alpha_i \cdot DC_{it} \quad (4)$$

Використання медіани зменшує чутливість параметра до одиничних аномальних років. Додатково виконується аналіз чутливості за трьома сценаріями параметра резервування: $0,75\alpha_i^*$, α_i^* та $1,25\alpha_i^*$. Такий підхід перевіряє стійкість висновків щодо культурно-специфічного базового значення, а не довільно заданого універсального нормативу. Висновок вважається стійким, якщо напрям основних змін $EPRR$, PE і RE та класифікація режиму реалізації принципово не змінюються в межах зазначеного інтервалу.

Сформовану фізичну експортну спроможність пропонується оцінювати як показник стійкого фізичного експортного потенціалу ($SPEP$) — частини сукупної товарної пропозиції, яка потенційно може бути спрямована на зовнішній ринок після покриття внутрішнього використання та збереження страхового резерву.

$$SPEP_{it} = \max\{0; TS_{it} - DC_{it} - SR_{it}\} \quad (5)$$

$$SPEP_{it} = \max\{0; BS_{it} + P_{it} + IM_{it} - DC_{it}(1 + \alpha_i)\} \quad (6)$$

Оператор $\max\{0; \cdot\}$ виключає економічно некоректні від'ємні значення потенційно доступної експортної пропозиції. $SPEP$ є фізичним, а не вартісним показником: він не відображає експортні ціни, додану вартість, маржинальність або якість продукції. Таке обмеження є свідомим, оскільки завданням цієї моделі є відокремлення ефекту формування фізичної товарної пропозиції від ефекту її зовнішньоринкової реалізації.

Ступінь використання сформованої експортної спроможності визначається коефіцієнтом реалізації експортного потенціалу ($EPRR$), який співвідносить фактичний експорт із розрахованим $SPEP$:

$$EPRR_{it} = AE_{it} / SPEP_{it}, \quad SPEP_{it} > 0 \quad (7)$$

$EPRR$ не обмежується інтервалом $[0;1]$. Значення $EPRR < 1$ відображає недореалізацію сформованої фізичної експортної спроможності; $EPRR$, близьке до 1, — реалізацію біля розрахованого стійкого рівня; $EPRR > 1$ — фактичний експорт понад $SPEP$ за заданого параметра резерву. Останній випадок не трактується як «ефективність понад 100%», а як режим реалізації, що може супроводжуватися скороченням запасів відносно прийнятого страхового резерву.

$$UEP_{it} = \max\{0; SPEP_{it} - AE_{it}\} \quad (8)$$

$$UEPR_{it} = \max\{0; 1 - EPRR_{it}\} \quad (9)$$

$$ERD_{it} = \max\{0; AE_{it} - SPEP_{it}\} \quad (10)$$

UEP (нереалізований експортний потенціал) характеризує абсолютний обсяг недореалізованого фізичного потенціалу, $UEPR$ — його відносну частку, а ERD (використання резерву понад стійкий рівень) — перевищення фактичного експорту над розрахованим $SPEP$. UEP та ERD є взаємовиключними для одного товару в одному маркетинговому році. UEP не сумується механічно за роками, оскільки частина нереалізованого обсягу може перейти до кінцевих запасів і до початкових запасів наступного періоду.

Оскільки за означенням $AE = SPEP \times EPRR$, міжрічну зміну фактичного експорту можна точно розкласти на два компоненти: ефект зміни сформованого потенціалу (ефект зміни потенціалу (PE)) та ефект зміни ступеня його реалізації (ефект зміни ступеня реалізації (RE)). Для симетричного розподілу перехресного члена застосовується декомпозиція за середніми значеннями двох суміжних періодів:

$$\Delta AE = PE + RE \quad (11)$$

$$PE = [(EPRR_t + EPRR_{t-1})/2] \cdot (SPEP_t - SPEP_{t-1}) \quad (12)$$

$$RE = [(SPEP_t + SPEP_{t-1})/2] \cdot (EPRR_t - EPRR_{t-1}) \quad (13)$$

Декомпозиція є алгебраїчно точною: $PE + RE$ дорівнює фактичній зміні експорту без залишкового перехресного ефекту. Додатний PE означає, що розширення $SPEP$ сприяло збільшенню експорту; від'ємний PE — що звуження потенціалу стримувало його зростання. Додатний RE характеризує поліпшення здатності реалізувати наявний потенціал, тоді як від'ємний RE — його погіршення.

PE та RE мають обліково-аналітичний, а не причинно-наслідковий зміст. Отже, негативний RE у воєнний період не може автоматично інтерпретуватися як чистий логістичний ефект без додаткових даних. Причини зміни ступеня реалізації мають встановлюватися окремо з використанням інформації про функціонування портів і транспортних маршрутів, ринкові обмеження, виробничі зміни та інші зовнішні фактори.

Емпірична процедура складається з 5 послідовних етапів. На першому етапі формується єдиний масив офіційних даних USDA за 2020/21–2024/25 роки для пшениці, кукурудзи та ячменю. На другому етапі за довоєнними спостереженнями калібрується α_i^* і розраховується страховий резерв. На третьому етапі визначаються $SPEP$, $EPRR$,

UEP, UEPR та ERD. На четвертому етапі міжрічна зміна фактичного експорту декомпонується на PE та RE. На п'ятому етапі виконується аналіз чутливості щодо альтернативних значень α та перевіряється сталість основних висновків.

Запропонований підхід має чітко визначені межі інтерпретації. По-перше, SPEP вимірює фізичний, а не вартісний потенціал і не враховує цінову кон'юнктуру, додану вартість, маржинальність, сертифікаційні витрати та якість експорту. По-друге, PSD є країново-товарною статистикою, тому апробація характеризує товарні сегменти аграрного бізнесу України, а не індивідуальну поведінку підприємств. По-третє, UEP не може сумуватися між роками через перехідних запасів. По-четверте, α є модельним параметром, тому результати супроводжуються аналіз чутливості. По-п'яте, PE та RE не встановлюють причинності; вони лише аналітично розмежовують внесок зміни SPEP і EPRR у динаміку фактичного експорту.

З урахуванням цих обмежень модель використовується як відтворюваний інструмент для оцінювання режимів реалізації фізичного експортного потенціалу та для відокремлення змін фактичного експорту, зумовлених зміною сформованої товарної пропозиції, від змін, пов'язаних зі ступенем її зовнішньоринкової реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження

Апробацію запропонованого методичного підходу здійснено на даних щодо пшениці, кукурудзи та ячменю України за 2020/21–2024/25 маркетингові роки. Для розрахунків використано показники USDA Production, Supply and Distribution: сукупну пропозицію, внутрішнє споживання та експорт за маркетинговий рік. Маркетинговий рік для пшениці та ячменю починається у липні, для кукурудзи — у жовтні. У статистиці USDA для пшениці експорт борошна та окремих продуктів перераховується у зерновий еквівалент, що забезпечує комплексне відображення зовнішньоторговельного потоку.

Коефіцієнт страхового резерву α визначався окремо для кожної культури на основі довоєнного співвідношення кінцевих запасів до внутрішнього споживання. Калібрування дало $\alpha = 0,161$ для пшениці, $\alpha = 0,265$ для ячменю та $\alpha = 0,186$ для кукурудзи. Отримані відмінності підтверджують доцільність використання культурно-специфічного, а не універсального параметра резерву.

На основі каліброваних значень α розраховано стійкий фізичний експортний потенціал (SPEP), коефіцієнт його реалізації (EPRR), нереалізований потенціал (UEP) та величину використання резервів понад стійкий рівень (ERD) (Таблиця 2).

Таблиця 2. Реалізація стійкого фізичного експортного потенціалу основних зернових культур України

Культура	Маркетинговий рік	Сукупна пропозиція, тис. т	Внутрішнє споживання, тис. т	Фактичний експорт, тис. т	SPEP, тис. т	EPRR	UEP / ERD, тис. т
Пшениця	2020/21	27 056	8 700	16 851	16 954	0,994	UEP 103
Пшениця	2021/22	34 655	10 000	18 844	23 043	0,818	UEP 4 199
Пшениця	2022/23	27 848	7 800	17 122	18 791	0,911	UEP 1 669
Пшениця	2023/24	25 983	6 000	18 577	19 016	0,977	UEP 439
Пшениця	2024/25	24 877	8 200	15 751	15 355	1,026	ERD 396
Ячмінь	2020/21	8 948	4 100	4 187	3 763	1,113	ERD 424
Ячмінь	2021/22	10 585	4 000	5 705	5 527	1,032	ERD 178
Ячмінь	2022/23	6 882	3 400	2 712	2 582	1,050	ERD 130
Ячмінь	2023/24	7 071	3 900	2 482	2 139	1,160	ERD 343
Ячмінь	2024/25	6 489	3 800	2 256	1 683	1,340	ERD 573
Кукурудза	2020/21	31 796	7 100	23 864	23 379	1,021	ERD 485
Кукурудза	2021/22	42 973	11 400	27 000	29 458	0,917	UEP 2 458
Кукурудза	2022/23	34 817	4 900	27 122	29 008	0,935	UEP 1 886
Кукурудза	2023/24	35 505	5 375	29 488	29 133	1,012	ERD 355
Кукурудза	2024/25	27 462	5 800	20 600	20 586	1,001	ERD 14

Джерело: розраховано авторами за даними USDA PSD.

Отримані результати виявляють суттєву відмінність між динамікою фактичного експорту та динамікою рівня реалізації сформованого експортного потенціалу (Таблиця 3).

Таблиця 3. Інтерпретація режимів реалізації за значенням EPRR

Умова	Режим	Інтерпретація
EPRR < 1	Недореалізація	Фактичний експорт нижчий за SPEP; формується UEP.
EPRR $\approx$ 1	Реалізація на стійкому рівні	Експорт близький до розрахованого стійкого фізичного потенціалу.
EPRR > 1	Реалізація понад стійкий рівень за рахунок резерву	Фактичний експорт перевищує SPEP; фіксується ERD відносно прийнятого резерву.

Найбільш виразний ефект спостерігається для пшениці та кукурудзи у 2021/22 маркетинговому році. Для пшениці EPRR знизився з 0,994 до 0,818, а величина нереалізованого стійкого фізичного потенціалу досягла близько 4,2 млн т. Для кукурудзи EPRR скоротився з 1,021 до 0,917, що відповідало нереалізованому потенціалу близько 2,46 млн т.

При цьому фактичний експорт обох культур у 2021/22 не скоротився: експорт пшениці зріс з 16,85 до 18,84 млн т, а кукурудзи — з 23,86 до 27,0 млн т. Отже, аналіз лише абсолютних обсягів експорту не дозволив би ідентифікувати погіршення здатності економічної системи реалізовувати сформовану товарну пропозицію.

Такий результат узгоджується з фактичними умовами функціонування зернового експорту у другій половині 2021/22 маркетингового року. Після початку повномасштабного вторгнення чорноморські порти України не функціонували від кінця лютого до початку серпня 2022 р., а експорт до запуску Чорноморської зернової ініціативи здійснювався переважно залізничним, автомобільним і річковим транспортом. USDA/FAS безпосередньо пов'язувало ці обмеження з накопиченням значних перехідних запасів зерна.

Водночас запропонований показник не слід трактувати як пряме вимірювання впливу логістичної блокади. EPRR є результативним індикатором співвідношення між потенційно доступною для стійкого експорту товарною пропозицією та фактично реалізованим експортом; причинна інтерпретація зміни цього показника потребує залучення додаткової інформації щодо логістичних, ринкових та інституційних факторів.

У 2022/23–2023/24 маркетингових роках спостерігалось поступове відновлення рівня реалізації експортного потенціалу. Найвиразнішою ця тенденція була для кукурудзи: EPRR зріс з 0,917 у 2021/22 до 0,935 у 2022/23 і 1,012 у 2023/24.

У 2023/24 фактичний експорт кукурудзи становив 29,49 млн т при оціненому SPEP 29,13 млн т, тобто сформований потенціал фактично був використаний повністю. Це збіглося з відновленням масштабних морських поставок через порти Одеського регіону. USDA/FAS зазначало, що повернення портової логістики стало одним із основних факторів поліпшення експортної динаміки та дозволило скоротити запаси зерна, накопичені з 2021/22 року.

Аналогічна, хоча менш різка, тенденція спостерігається для пшениці: після мінімального EPRR 0,818 у 2021/22 показник зріс до 0,911 у 2022/23 та 0,977 у 2023/24. Таким чином, практично весь розрахований стійкий фізичний потенціал пшениці у 2023/24 р. був реалізований.

Для ячменю отримано іншу конфігурацію. EPRR перевищував одиницю протягом усього аналізованого періоду та зріс до 1,340 у 2024/25. Такий результат не означає формування «надлишкової ефективності» експорту. Він свідчить, що фактичний експорт перевищував обсяг, сумісний із підтриманням історично характерного співвідношення запасів і внутрішнього використання. Тому для ячменю модель ідентифікує режим реалізації експорту зі скороченням резервів.

Зазначений результат водночас вказує на необхідність обережного трактування довоєнного орієнтира щодо запасів. Для культур зі структурними змінами внутрішнього попиту, зовнішніх ринків або політики управління запасами історичне співвідношення кінцевих запасів до внутрішнього споживання може частково втрачати репрезентативність. Саме тому абсолютне значення EPRR доцільно аналізувати разом із його динамікою.

Для встановлення джерел зміни фактичного експорту застосовано симетричну декомпозицію, яка розподіляє загальну зміну експорту на ефект зміни стійкого фізичного потенціалу (PE) та ефект зміни ступеня його реалізації (RE).

Таблиця 4. Декомпозиція зміни фактичного експорту, тис. т

Культура	Період	Зміна експорту	Ефект потенціалу (PE)	Ефект реалізації (RE)
Пшениця	2020/21→2021/22	+1 993	+5 516	-3 523
Пшениця	2021/22→2022/23	-1 722	-3 676	+1 954
Пшениця	2022/23→2023/24	+1 455	+213	+1 243
Пшениця	2023/24→2024/25	-2 826	-3 666	+840
Ячмінь	2020/21→2021/22	+1 518	+1 891	-373
Ячмінь	2021/22→2022/23	-2 993	-3 066	+73
Ячмінь	2022/23→2023/24	-230	-490	+260
Ячмінь	2023/24→2024/25	-226	-570	+344
Кукурудза	2020/21→2021/22	+3 136	+5 889	-2 753
Кукурудза	2021/22→2022/23	+122	-417	+539
Кукурудза	2022/23→2023/24	+2 366	+122	+2 244
Кукурудза	2023/24→2024/25	-8 888	-8 602	-286

Джерело: розраховано авторами.

Декомпозиція істотно змінює інтерпретацію динаміки експорту. У 2021/22 експорт кукурудзи збільшився на 3,14 млн т. Формально це могло б трактуватися як позитивна експортна динаміка. Однак зростання SPEP мало забезпечити збільшення експорту приблизно на 5,89 млн т, тоді як погіршення рівня реалізації потенціалу сформувало протилежний ефект у розмірі -2,75 млн т. Таким чином, фактичне збільшення експорту відбулося не завдяки поліпшенню умов його реалізації, а попри їх погіршення, за рахунок значного зростання сформованої товарної пропозиції.

Ще більш виразний результат отримано для пшениці. У 2021/22 позитивний ефект потенціалу становив близько +5,52 млн т, проте був частково компенсований ефектом реалізації на рівні -3,52 млн т. Внаслідок цього фактичний експорт зріс лише на 1,99 млн т.

Протилежна ситуація сформувалася у 2022/23–2023/24. Для кукурудзи збільшення експорту на 2,37 млн т практично повністю було зумовлене не розширенням SPEP, а покращенням його реалізації: ефект реалізації становив приблизно +2,24 млн т, тоді як ефект потенціалу — лише +0,12 млн т. Для пшениці зростання експорту на 1,46 млн т також переважно пояснювалося ефектом реалізації (+1,24 млн т).

Отже, запропонована декомпозиція дозволяє розрізняти щонайменше два принципово різні типи зміни аграрного експорту: зміни, зумовлені трансформацією сформованої товарної спроможності, та зміни, пов'язані зі зміною здатності використати вже сформований потенціал.

Показовим є і 2024/25 маркетинговий рік. Експорт кукурудзи скоротився на 8,89 млн т, однак близько 8,60 млн т цього скорочення припадало на ефект потенціалу, а близько 0,29 млн т — на погіршення реалізації. Отже, падіння фактичного експорту в цьому випадку переважно відображало скорочення доступної товарної пропозиції, а не втрату здатності її експортувати.

Для перевірки чутливості результатів базові значення α для кожної культури змінювалися на $\pm 25\%$. Аналіз показав, що основні висновки залишаються стійкими.

Для пшениці EPRR у 2021/22 становив 0,804–0,832 залежно від сценарію, що в усіх випадках свідчить про значну нереалізацію сформованого потенціалу. У 2023/24 відповідний діапазон становив 0,965–0,989, тобто висновок про майже повне відновлення його реалізації не змінювався.

Для кукурудзи EPRR у 2021/22 перебував у межах 0,900–0,933, а в 2023/24 — 1,004–1,021. Таким чином, ідентифікований перехід від недореалізації потенціалу до його практично повного використання є стійким до зміни параметра резерву.

Для ячменю результати виявилися більш чутливими: для окремих років нижня межа сценарію призводить до переходу EPRR через 1. Це підтверджує, що для культур із відносно високим історичним співвідношенням запасів до внутрішнього використання оцінювання абсолютного рівня скорочення резервів має доповнюватися аналізом структурних змін внутрішнього споживання та ринкової кон'юнктури.

У цілому результати емпіричної апробації підтверджують аналітичну доцільність розмежування змін сформованого експортного потенціалу та змін ступеня його реалізації. Запропонований підхід дозволяє виявляти ситуації, за яких однакова спрямованість фактичної експортної динаміки формується внаслідок принципово різних економічних процесів.

Обговорення результатів

Отримані результати підтверджують, що динаміка фактичного експорту не є достатньою характеристикою ступеня реалізації експортного потенціалу аграрного бізнесу. У 2021/22 маркетинговому році обсяги експорту пшениці та кукурудзи зросли, однак коефіцієнт реалізації стійкого фізичного експортного потенціалу (EPRR) знизився. Декомпозиція показала, що позитивний ефект розширення товарної пропозиції був частково нейтралізований негативним ефектом реалізації. Натомість у 2023/24 маркетинговому році зростання експорту кукурудзи та пшениці визначалося переважно відновленням здатності реалізовувати вже сформований потенціал, а не його розширенням. Отже, запропонований підхід дозволяє розмежувати два різні механізми експортної динаміки: зміну сформованої експортної спроможності та зміну ступеня її використання.

Результати доповнюють сучасні дослідження, у яких експортний потенціал аграрного сектору України пов'язують із виробничими, ресурсними, логістичними, інституційними та гео економічними чинниками (Трусова, Степанюк, 2024; Трусова, 2025; Жигилій, 2025). На відміну від підходів, що переважно зосереджуються на складі факторів формування потенціалу або на фактичних результатах зовнішньої торгівлі, запропонована модель фокусується на розриві між сформованою стійко доступною товарною пропозицією та її фактичною реалізацією. Вона також відрізняється від методології Export Potential Map Міжнародного торговельного центру, де потенціал визначається на рівні комбінації «країна-товар-ринок» через пропозицію, попит і легкість торгівлі. У цій роботі основним об'єктом є ступінь використання вже сформованої фізичної експортної спроможності в конкретному товарному сегменті.

Виявлене зниження EPRR у 2021/22 маркетинговому році узгоджується з результатами досліджень, які визначають логістичну спроможність одним із ключових каналів впливу війни на аграрний експорт України. Countguman та співавтори (2025) показують, що блокування чорноморських портів і недостатня пропускна здатність альтернативних маршрутів спричинили накопичення продукції, зростання транспортних витрат і обмеження експортних потоків. Водночас EPRR не є прямим показником логістичного шоку. Він відображає результативний розрив, який може формуватися також під впливом нетарифних вимог, фінансових обмежень, зміни попиту та інших факторів. Це узгоджується з висновками Butenko, Kot та Kozub (2025) щодо впливу санітарних, фітосанітарних і технічних бар'єрів ЄС на український аграрний експорт.

Науковий внесок дослідження полягає у методичному розмежуванні стійкого фізичного експортного потенціалу (SPEP), фактичного експорту, нереалізованого потенціалу (UEP) та використання резервів понад стійкий рівень (ERD), а також у декомпозиції зміни експорту на ефект потенціалу (PE) та ефект реалізації (RE). Така конструкція дозволяє уникнути ототожнення виробничої спроможності з фактичним експортним результатом і дає змогу визначити, чи є зміна експорту наслідком зміни товарної пропозиції або зміни здатності її реалізувати. Практично це дозволяє розмежувати ситуації, у яких потрібні заходи з відновлення виробництва, і ситуації, де пріоритетними мають бути логістика, фінансування, страхування, сертифікація та доступ до ринків. Обмеженням дослідження є апробація на рівні товарних сегментів, залежність SPEP від параметра страхового резерву та обліково-аналітичний, а не причинний характер декомпозиції. Подальші дослідження доцільно спрямувати на економетричне моделювання детермінант EPRR та апробацію цього підходу на рівні окремих аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження

Проведене дослідження підтвердило доцільність розмежування сформованого фізичного експортного потенціалу аграрного бізнесу та ступеня його фактичної реалізації. На прикладі пшениці, кукурудзи та ячменю України за 2020/21–2024/25 маркетингові роки встановлено, що динаміка фактичного експорту не завжди відображає зміни спроможності економічної системи реалізовувати наявну товарну пропозицію. Зокрема, у 2021/22 маркетинговому році збільшення експорту пшениці та кукурудзи відбувалося одночасно зі зниженням коефіцієнта реалізації експортного потенціалу, що свідчить про істотний розрив між зростанням сформованої пропозиції та можливостями її виведення на зовнішні ринки.

Запропонований методичний підхід ґрунтується на оцінюванні стійкого фізичного експортного потенціалу (SPEP), який визначається як частина сукупної товарної пропозиції, доступна для експорту після врахування внутрішнього споживання та культурно-специфічного страхового резерву. На цій основі розраховуються коефіцієнт реалізації експортного потенціалу (EPRR), нереалізований експортний потенціал (UEP) та величина використання запасів понад стійкий рівень (ERD). Калібрування параметра страхового резерву за довоєнними співвідношеннями запасів до внутрішнього споживання дозволяє уникнути застосування єдиного довільного нормативу для різних культур, а аналіз чутливості підтверджує стійкість основних результатів щодо впливу зміни цього параметра.

Важливим результатом є декомпозиція зміни фактичного експорту на ефект зміни сформованого потенціалу (PE) та ефект зміни ступеня його реалізації (RE). Застосування симетричної декомпозиції показало, що однакова спрямованість зміни експорту може формуватися внаслідок принципово різних економічних процесів. У 2021/22 маркетинговому році позитивний ефект розширення товарної пропозиції пшениці та кукурудзи частково нівелювався погіршенням реалізації потенціалу, тоді як у 2023/24 зростання експорту цих культур переважно забезпечувалося саме відновленням спроможності реалізовувати вже сформований потенціал. У 2024/25 скорочення експорту кукурудзи було переважно пов'язане зі зменшенням фізичного потенціалу, а не з погіршенням його реалізації.

Наукове значення отриманих результатів полягає у розвитку методичних засад оцінювання експортного потенціалу шляхом переходу від статичного аналізу обсягів виробництва або експорту до оцінювання режиму його реалізації. Такий підхід дозволяє розрізняти недореалізацію сформованого потенціалу, його реалізацію поблизу стійкого рівня та експорт із використанням резервів понад розрахунковий стійкий рівень. Практичне значення запропонованого інструментарію полягає у можливості діагностувати, чи зумовлена зміна експорту зміною доступної товарної пропозиції, чи зміною спроможності її реалізації, що може бути використано під час обґрунтування рішень щодо логістики, інфраструктури, управління запасами та державної підтримки експорту.

Разом із тим запропонований підхід має низку обмежень. Емпірична апробація здійснена на агрегованих товарних балансах трьох зернових культур, тому отримані результати характеризують товарні сегменти аграрного бізнесу України, а не поведінку окремих підприємств. Показники EPRR, UEP, ERD, PE та RE мають обліково-аналітичний характер і самі по собі не забезпечують причинної ідентифікації впливу логістичних, ринкових, фінансових або інституційних чинників. Крім того, історичне співвідношення запасів до внутрішнього споживання може змінюватися внаслідок структурних трансформацій ринку. Подальші дослідження доцільно спрямувати на

апробацію запропонованого підходу на мікроданих аграрних підприємств, декомпозицію нереалізованого потенціалу за джерелами його виникнення та економетричну перевірку факторів, що визначають ступінь реалізації експортної спроможності аграрного бізнесу.

Література

1. Production, Supply and Distribution (PSD) Online / USDA Foreign Agricultural Service. URL: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/>
2. Grain and Feed Quarterly: Ukraine / USDA Foreign Agricultural Service. URL: <https://www.fas.usda.gov/data>
3. Supply and Use Tables and Balance Sheets / USDA Economic Research Service. URL: <https://www.ers.usda.gov/data-products/>
4. У 2024 році аграрна продукція склала 59 % в загальному експорті / Комітет Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики. 2025. 6 січ. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/257321.html>
5. Аграрний експорт України: ринок ЄС залишається ключовим, але географія поставок розширюється / Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. 2026.
6. Трусова Н. В., Степанюк Р. С. Експортний потенціал аграрного сектора України в умовах глобального регулювання міжнародної торгівлі. *Modern Economics*. 2024. № 48. С. 137–146. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V48\(2024\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V48(2024)-17)
7. Export potential of the agricultural sector of Ukraine under the global regulation of international trade / M. A. Melnik et al. *Revista de Ciências Agroveterinárias*. 2024. Vol. 23, No. 4. P. 751–762. DOI: <https://doi.org/10.5965/223811712342024751>
8. Вовк М. В., Вороблевський В. І. Підтримка експортного потенціалу аграрного сектора України в умовах воєнного стану. *Український економічний часопис*. 2024. № 5. С. 35–40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-5-6>
9. Корженівська Н. Л., Осадчук І. О., Сидорак Я. І. Експортний потенціал аграрної галузі України в умовах невизначеності та ризиків. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2024. Вип. 43. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2024-2.21>
10. Трусова Н. В. Науково-методичні аспекти нарощування експортного потенціалу в галузевій системі аграрного сектора України. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-35>
11. Жигилій О. Чинники активізації експортного потенціалу аграрного бізнесу України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2025. Т. 344, № 4. С. 505–510. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-70>
12. Формування експортного потенціалу аграрного сектора України: еколого-економічний підхід / Н. Присяжнюк та ін. *Економічний аналіз*. 2025. Т. 35, № 3. С. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.03.001>
13. Butenko O., Kot O., Kozub V. The impact of non-tariff barriers of the EU on the export of key agrarian goods of Ukraine. *Journal of European Economy*. 2025. Vol. 24, No. 4. P. 579–595. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2025.04.579>
14. EU agricultural trade statistics, 2024 / European Commission, Eurostat. 2025. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>

References

1. U.S. Department of Agriculture, Foreign Agricultural Service. (n.d.). *Production, Supply and Distribution (PSD) Online*. <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/>
2. U.S. Department of Agriculture, Foreign Agricultural Service. (n.d.). *Grain and Feed Quarterly: Ukraine*. <https://www.fas.usda.gov/data>
3. U.S. Department of Agriculture, Economic Research Service. (n.d.). *Supply and Use Tables and Balance Sheets*. <https://www.ers.usda.gov/data-products/>
4. Committee on Agrarian and Land Policy of the Verkhovna Rada of Ukraine. (2025, January 6). *U 2024 rotsi ahrarna produktsiia sklada 59 % v zahalnomu eksporti* [In 2024, agricultural products accounted for 59% of total exports]. <https://www.rada.gov.ua/news/razom/257321.html>
5. Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine. (2026). *Ahrarnyi eksport Ukrainy: rynek YeS zalyshaietsia kliuchovym, ale heohrafiia postavok rozshyriuetsia* [Agrarian export of Ukraine: The EU market remains key, but the geography of supplies is expanding].
6. Trusova, N. V., & Stepaniuk, R. S. (2024). Eksportnyi potentsial ahrarnoho sektora Ukrainy v umovakh hlobalnoho rehuliuвання mizhnarodnoi torhivli [Export potential of the agrarian sector of Ukraine in the conditions of global regulation of international trade]. *Modern Economics*, (48), 137–146. [https://doi.org/10.31521/modecon.V48\(2024\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V48(2024)-17)
7. Melnik, M. A., Kukina, N. V., Havryk, O. Yu., Vdovichenko, O. P., & Stepaniuk, R. S. (2024). Export potential of the agricultural sector of Ukraine under the global regulation of international trade. *Revista de Ciências Agroveterinárias*, 23(4), 751–762. <https://doi.org/10.5965/223811712342024751>
8. Vovk, M. V., & Voroblevskiy, V. I. (2024). Pidtrymka eksportnoho potentsialu ahrarnoho sektoru Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Support of export potential of the agrarian sector of Ukraine under martial law]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys* [Ukrainian Economic Journal], (5), 35–40. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-5-6>
9. Korzhenivska, N. L., Osadchuk, I. O., & Sydorak, Ya. I. (2024). Eksportnyi potentsial ahrarnoi haluzi Ukrainy v umovakh nevyznachenosti ta ryzykiv [Export potential of the agrarian sector of Ukraine in conditions of uncertainty and risks]. *Podilskyi visnyk: silske hospodarstvo, tekhnika, ekonomika* [Podilian Bulletin: Agriculture, Engineering, Economics], (43). <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2024-2.21>
10. Trusova, N. V. (2025). Naukovo-metodychni aspekty naroshchuvannya eksportnoho potentsialu v haluzevii systemi ahrarnoho sektora Ukrainy [Scientific and methodological aspects of increasing the export potential in the branch system of the agrarian sector of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and Society], (77). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-35>
11. Zhyhiliy, O. (2025). Chynnyky aktyvizatsii eksportnoho potentsialu ahrarnoho biznesu Ukrainy [Factors of activation of the export potential of the agricultural business of Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky* [Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences], 344(4), 505–510. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-70>
12. Prysiazhniuk, N., Mazur, T., Slobodeniuk, O., & Vdovychenko, O. (2025). Formuvannya eksportnoho potentsialu ahrarnoho sektoru Ukrainy: ekoloho-ekonomichnyi pidkhid [Formation of export potential of the agrarian sector of Ukraine: Ecological and economic approach]. *Ekonomichnyi analiz* [Economic Analysis], 35(3), 1–10. <https://doi.org/10.35774/econa2025.03.001>
13. Butenko, O., Kot, O., & Kozub, V. (2025). The impact of non-tariff barriers of the EU on the export of key agrarian goods of Ukraine. *Journal of European Economy*, 24(4), 579–595. <https://doi.org/10.35774/jee2025.04.579>
14. European Commission, & Eurostat. (2025). *EU agricultural trade statistics, 2024*. <https://ec.europa.eu/eurostat>

Стаття надійшла до редакції / Received 22.07.2026
Опубліковано / Published 04.09.2026

Прийнята до друку / Accepted 04.08.2026